

HEDESLSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 7 - 81. årg.

10. juni 1960

INDHOLD:

Hedeselskabet
og det danske
landskab

Moser i Viborg amt

Hedeselskabets
sølvbæger

Kongeparrets
sølvbryllup

Oplag: 18.600

13 b

Skift til **SHELL ROTELLA OIL** dieselmotorolien til de hårde belastninger under krævende markarbejde

SHELL ROTELLA OIL er specielt udviklet til smøring af moderne dieselmotorer

SHELL ROTELLA OIL holder motoren ren og fri for slamdannelse selv efter tusinder af timers kørsel

SHELL ROTELLA OIL betyder bedre kørselsøkonomi.

Udtalelser fra landmænd og maskinstationer bekræfter, at dieselmotorer kører bedre og længere med Shell Rotella Oil. *Skift derfor til SHELL ROTELLA OIL nu!*

SHELL ROTELLA OIL

Endnu et fremragende

produkt

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelselskab

udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentlig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev og Mjels Kalkværker.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
formand,
Vostrup, tlf. Lønborg 43.

KARL BLOCH-NIELSEN,
kasserer,
tlf. Billum 66.

CHR. SIERSBÆK,
næstformand,
tlf. Skjern 396.

vandafvisende murfarve

- den populære forsteningsfarve
fremstillet på basis af
HVID PORTLAND-CEMENT

Den ideelle overfladebehandling
til bygningsværker af enhver art.
Fås i smukke farver og hvid.

Anvendes på
murværk, puds samt beton.

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314
Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Herning Hede- & Discontobank

10-12½, 14½-17
Telefon 5 . 273 . 720

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk . . . . . Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

RATIN, Virginiavej 7, København F. Tlf. Co. *9888

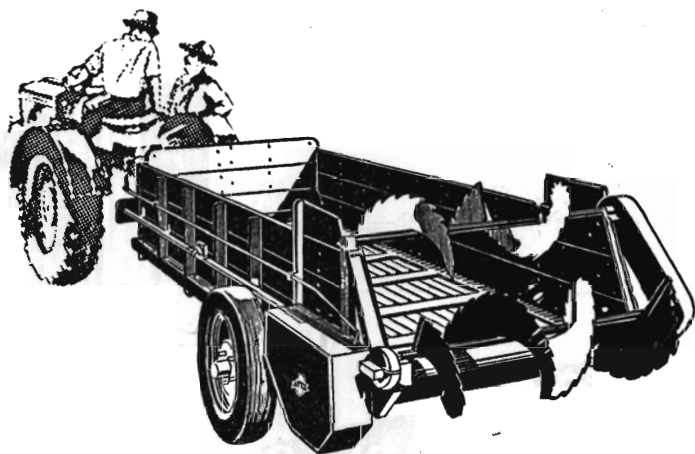
A/s De forenede Teglværker

EGERNSUND - TELF. GRAASTEN 51713 og 51714
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

SOLUS betyder enestående

*Køb
en*
SOLUS

STALDGØDNINGSSPREDER

**Hvorfor er en SOLUS staldgødningsspreder enestående?
Fordi den er utrolig alsidig.**

De kan bruge den:

- til udspreddning af naturgødning,
- til udspreddning af råkaik og mergel,
- til snitning af grøntfoder til ensilering,
- til læsning af roer i jernbanevogn,
- til opsætning af roebatterier på marken
- til hjemkørsel af hø, korn m. m.
- som tohjulet landbrugsvogn,
- som selv aflæsser af roer, kartofler m. m.

De får 8 maskiner i een SOLUS staldgødningsspreder. —
Læs alt om den mest alsidige maskine i dansk landbrug i vor
udførlige, illustrerede brochure, der tilsendes gratis fra

H. SØNDERBY & Co.
TARM . MASKINFABRIK . TLF. 16 - 34 - 179

SOLUS betyder enestående

**Sprøjtning og pudring
fra luften -
hurtigt og effektivt**

**mod skadedyr
og sygdomme i
raps, kløverfrø,
ærter, roefrø,
kartofler m.m.**

***

**LANDBRUGSAREALER
FRUGTPLANTAGER
PLANTESKOLER**

LINDINGER AERO SERVICE

LINDINGER AGRO CO. A/S
BÜLOW AGRO CO.

RØDOVREVEJ 239-243, KØBENHAVN, VANLØSE - TLF. *703456

Yderligere oplysninger og tilmelding af arealer ved henvendelse til:
Konsulent A. Præstgaard, Viborg, telf. 2870. ● A/S Kolding Korn, Kolding, telf. 1700. ● Konsulent C. O. Tof-
torup, Slagelse, telf. 52 32 48 ● Forpagter A. Jensen, „Maltrupgaard“, Søkkjølbing, tlf. 89 45 60. ● Lindinger
Agro Co.s depoter: tlf. Ålborg 25 203 og Randers 4988.

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

**Stenstrup og Odense
teglværkers kontorer**

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Resenbro

Cementstøberi

v/ ingeniør C. G. Madsen

Telefon 34

Prima betonrør
efter dansk ingeniør-
forenings normer

Mrk. $\triangle$ alle gangbare di-
mensioner fra 10—80 cm så-
vel med som uden muffe

**Vestjysk
Trælasthandel**

Varde

Betonvarefabrik

H. Kunøe og Aage Pedersen
Varde Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør

(drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

GUGKALK
g'r Grøde

Faa fuldt udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Ålborg 21 288

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 3" — Tilbud til tjeneste

**A/S Gammelgaard
Teglværk**

Telefon 187 - Skive

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K.

FIONA MUFFEKIT

*-gør arbejdet lettere
og muffen tættere*

FAAS HOS
TØMMERHANDLERE
BYGNINGSMATERIALE-
FORRETNINGER.
SAMT STØRRE BETONVÆRE FABRIKER

SVENDBORG TAGPAPFABRIK
TELEFON 66

HELLESTRUP PLANTESKOLE

(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S).

SORØ . TELEF. FULBY 133

Specialplanteskole for Hybridasp

Brug

STENSBALLEFRØ

til mark og have

Faas hos:
Købmænd, møllere
og gartnere

ØSTERGAARDS FRØAVL 1/5
STENSBALLE pr HORSSENS

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—12

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket Δ

Imprægnering

Brøndrør

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler

Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)

Aarhus

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AEROLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 7

15. juni 1960

81. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Hedeselskabet og det danske landskab. — Moser i Viborg amt. — Hedeselskabets sølvbæger. — Kongeparrets sølvbryllup. — I få ord.

Forsiden: Annonce: De kæmpestærke danske Bukh traktorer pløjer sig støt gennem tung mosejord.

Hedeselskabet og det danske landskab

Af direktør Fr. Heick.

I det foregående nummer af Hedeselskabets Tidsskrift var der på foranledning af tidsskriftets redaktion optaget en artikel af professor H. M. Thamdруп, lederen af Naturhistorisk Museum, Aarhus, om naturfredningsproblemer i relation til Det danske Hedeselskabs arbejde.

Artiklen giver udtryk for professor Thamdрупs syn på disse forhold. Mine få bemærkninger her skal ikke opfattes som et egentlig gensvar, men jeg vil kun fremhæve enkelte for Hedeselskabet betydningsfulde synspunkter i denne sag.

Allerførst vil jeg takke professoren for den saglige tone, som artiklen her er holdt i, og som også prægede professor Thamdрупs indlæg i radiodiskussionen om emnet den 17. april d. å. En rolig og lidenskabsløs forhandling om problemet: at gøre vort land til både et frugtbart og et skønt land — at bevare det skønt, samtidig med at vi øger dets produktive kraft, må være af værdi.

Jeg finder også anledning til at påskønne indledningsordene i professorens artikel, hvori det fastslås, at næppe nogen anden enkeltinstitution i samme grad som Det danske Hedeselskab har bidraget til at omskabe det danske landskab. Heri ligger en overmåde stor

anerkendelse til det gamle selskab. Det sande heri træder særlig klart frem, når man i erindringen genkalder sig udviklingen i de jyske sandjordsegne gennem de sidste 100 år.

Om få år har Hedeselskabet bestået i 100 år, og der vil da ved denne lejlighed formentlig blive givet en vurdering af selskabets indvirken på det økonomiske liv i vort land. Jeg skal her kun pege på, at i dette tidsrum er ca. 1 mill. ha i Jylland forvandlet fra hede til agerland og skov. — Direkte er der skabt grundlag for mere end 25.000 nye landbohjem og et ikke statistisk opgjort, men stort antal hjem, der direkte får sit udkomme ved hedeskovbruget. Indirekte er virkningen uhyre meget større.

Hedeopdyrkningen er det direkte grundlag for byerne Grindsted og Herning og mange flere. Hedeegnenes andel i landbrugseksporten har været og er stor, og alene fra de 2 førnævnte byer foregår en stor eksport af industrivarer og en forsyning til hjemmemarkedet af varer, der ellers skulle indføres.

Spørgsmålet er så, om disse store og for vort samfund i dag bærende økonomiske resultater helt overvejende er opstået på bekostning af skønhedsværdier. Jeg erkender med glæde, at en hede kan være smuk, og navnlig d e t, jeg forstår ved »vidsynet«, men alligevel må jeg med sandhedens ret fastholde, at plantagerne, der nu efterhånden bliver til skove i Midt- og Vestjylland, har forøget dette landskabs skønhed. Selv den fattigste bjergfyrskov i ødet om hedemose og indsande er en naturskønhed, som har tilført landskabet nye, men måske særprægede værdier. Sammen med læplantningen er skovene en nødvendighed, for at der kan drives rationel landbrug i disse egne. Spørg en hedebonde eller hans hustru om haven, fuglelivet og blomsterfloret, der fulgte i læet af hegn og skove.

Hvis man til naturværdierne henregner et lands vildtlevende dyreliv, så har Hedeselskabets virke på plantningens områder medvirket til store værdistigninger. Tænk blot på den store bestand af råvildt og endog kronvildt, man nu har i de jyske skove.

Stærkest virkende for mig i hele denne store kultiveringshistorie er dog, at der lever en lykkelig befolkning under gode økonomiske forhold, hvor der før kun var en spredt og fattig befolkning, der følte livets tyngsel hårdt, selvom de havde en overdådighed af skønhedsværdier og vidsynets kostbare fred.

Professor Thamdrup omtaler også grundforbedrings- og landvindingsarbejder.

Dansk jordbrugs høje produktionsniveau kræver veldrænede jorder, og disse arbejders udførelse er som regel betinget af vandløbsreguleringer. »Jord er ikke alene et produktionsapparat, det er — og bliver — i stigende grad rammen om vor tilværelse. Højere levestandard, længere fritid og motorisering vil i de kommende år øge bybefolkningens behov for »natur« efter en hidtil ukendt målestok«, skriver professor Thamdrup. Det er sandsynligt, at det vil gå sådan, men heroverfor må for det første fremhæves, at den pågældende udvikling med stigende produktivitet også øger behovet for det, den danske jord kan frembringe. — Spørgsmålet bør måske endda stilles så skarpt op, at det er tvivlsomt, om stigningen i levestandarden overhovedet vil fortsætte, dersom den ikke er parallelløbende med en stigning i dansk landbrugs produktivitet.

Prisen på jord i god kultur har nået hidtil ukendte højder. Det kan have en række årsager, og en af dem må være et stigende behov for jord.

Standser landvindingsopgaverne, vil presset på jordpriser fortsættes i opadgående retning. Der er derfor i høj grad knyttet almene interesser til en jævn fortsættelse af landvindingsarbejderne.

Pr. ha og pr. opnået enhed i produktionsforøgelse er landvinding i dette ords gængse forstand billigere ved opgaver på landjord end på søterritorier. Det vil derfor være naturligt at gå stærkest og først frem, hvor forøgelsen fåes billigst. Også jeg mener dog, at vi skal beholde betragtelige områder som naturreservater, og derfor skal vi allerede nu alvorligt og på langt sigt undersøge muligheder for at indtage søområder til landbrugsjord. — Der vil næppe være basis for en udvikling, som den, der gennemføres i Holland, men vi kan dog lære af hollænderne, at stigende befolkningstal og stigende levestandard simpelthen øger behovet for landvinding.

Det danske Hedeselskabs målsætning har gennem de mange år i hovedsagen været at medvirke til at øge nationens produktive kraft, men dets udøvende medarbejdere såvelsom dets ledelse har også altid haft sans for bevarelsen af vore historiske og etiske værdier. Den samme indstilling er gældende hos Hedeselskabet i dag.

Jeg kan derfor udtale beredvillighed til at drøfte muligheden af

klassificering af landvindingsopgaver, men hvor langt der kan gås ad en sådan vej, uden at det kommer til at virke som forsinkende i praksis, vil i sig selv være et problem. Det må snarere være en opgave for naturfredningsorganisationen i store linier at søge udarbejdet oplysninger om og forslag til fremtidens reservater og fredede områder. Landøkonomiske foreninger og enkelte landmænd kan da på forhånd være vidende om, at de ved landvindingsopgaver, der berører det kortlagte, kan vente særlige hindringer. Jeg vil her understrege professor Thamdrups bemærkning om, at Hedeselskabet kun er en rådgivende institution — et udførende organ. Lodsejerne har det afgørende ord, og en hindring i at udnytte oplagte økonomiske muligheder berører ejendomsretten.

Jeg vil slutte med at gentage Hedeselskabets beredvillighed til at være med i arbejdet for at bevare og øge skønhedsværdierne i vort land. Jeg værdsætter værdien af de lovmæssige beskyttelser af naturværdierne, men jeg udtaler betænkelighed ved at gå den personlige ejendomsret for nær i denne sag. Måske kan vi øge de reelle rekreative muligheder for befolkningen ved at give videst mulig adgang til færdsel — også med motorkøretøjer — på arealer i offentlig eller halvoffentlig eje. Det er en naturlig opgave for midlerne i motorfonden. Her er også ofte muligheder i forbindelse med landvindingsopgaver.

Der er opgaver nok, som kan bringes til en fornuftig løsning ved fordomsfri forhandling. Jeg takker professor Thamdrup, fordi han har understreget dette i sit indlæg.

Moser i Viborg amt

Ved hjælp af en bevilling fra arbejds- og økonomiministeriet har Det danske Hedeselskab i 1955—56 foretaget systematisk undersøgelse af moserne i Viborg amt efter en af Landbrugsministeriets Moseudvalg udarbejdet plan.

Arbejdet i marken er udført af landbrugskandidaterne E. Christensen, H. Frederiksen, H. Krog, M. Aagaard Madsen, C. G. Marstrand og A. With med lokal medhjælp anvist af amtsarbejdsanvisningskontorerne i Viborg og Skive. Bearbejdning og opgørelse af materialet er foretaget af assistent H. Frederiksen.

Undersøgelsen af de udtagne prøver er udført på Hedeselskabets laboratorium.

Undersøgelsen har omfattet alle de arealer, der på Geodætisk Instituts målebordsblade i 1:20.000 er vist med mose- og engsignatur samt iøvrigt alle arealer, hvor der skønnes at være mulighed for, at der kunne findes mose.

Der er opmålt og undersøgt ialt 7920 ha mose. I forhold til amtets samlede landareal udgør moserne 2,65 %.

Moserne er klassificeret efter egnethed til produktion af brændsel, således at klasse I omfatter de mest askefattige moser, væsentligst højmoserne, klasse II moser med noget større askeindhold, men dog af ret god kvalitet, væsentligst de bedste lavmoser, klasse III de mere askeholdige moser, klasse IV moser med så små tørvemængder, at de kun har interesse til rent lokalt brug, og klasse V de moser, der er uegnet til brændselsproduktion.

Fordelingen på de forskellige klasser er:

Moser af klasse	I.....	599	ha
» » »	II.....	2215	»
» » »	III.....	2788	»
» » »	IV.....	128	»
» » »	V.....	2190	»
	Ialt....	7920	ha

Den samlede mængde af tørvemasse i moserne af klasse I, II og III, altså de moser der kan benyttes til brændselsproduktion, er:

I moser af klasse	I.....	1,2	mill. tons	tørvetørstof
» » » »	II.....	5,0	»	»
» » » »	III.....	5,8	»	»
	Ialt....	12,0	mill. tons	tørvetørstof

Omregnet til tørv med 30 % vandindhold svarende til alm. lufttør tilstand udgør mængden ca. 17 mill. tons.

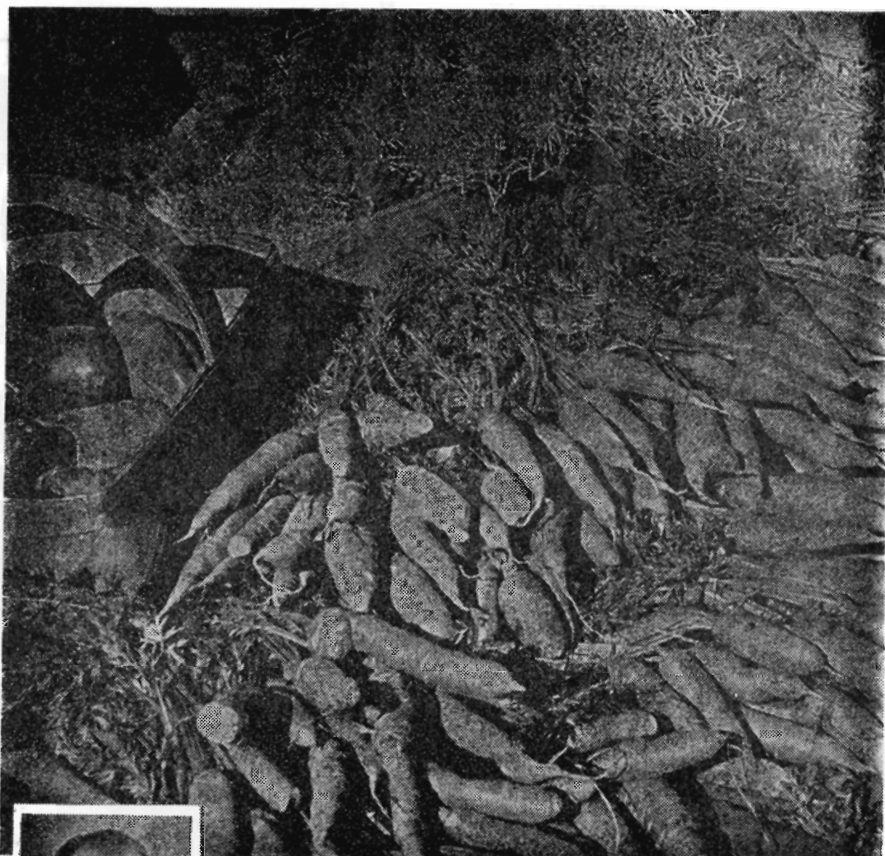
Mosernes beliggenhed fremgår af medfølgende oversigtskort (sognekort), og i efterfølgende oversigt er der for hvert sogn foretaget en opgørelse af undersøgelsens hovedresultater.

Overensstemmende med planen er der for hver mose udarbejdet en rapport og kortskitser i målestoksforholdet 1:4.000 samt analyser. Nærmere oplysninger om de enkelte moser vil kunne fås ved henvendelse til Hedeselskabets kontor for moseundersøgelser, Viborg.

Den overvejende del af moserne i Viborg amt udgøres af de store lavmosestrækninger i ådalene. Alene langs Nørreå findes en fjerdedel

Oversigt over resultater af moseundersøgelser i Viborg amt.

Sogn	Areal i ha af mose af klasse					Tons tørvetørstof i mose af klasse			Af-grav. mose ca. ha
	I	II	III	IV	V	I	II	III	
Aalum	33,0	97,0	44,1	0,5	61,3	118900	384100	128900	16,0
Aasted					36,0				
Almind	14,5	10,5	7,2		16,0	26300	32000	14300	9,5
Asmild	22,5	54,2	16,2	0,7	16,5	52800	155000	35400	9,5
Balle	6,0		2,5	0,4	3,2	20600		10700	9,0
Balling			6,0					9800	
Bigum		14,0			5,0		26700		
Bjerring			6,5					10600	10,0
Borris		40,5	52,0		27,5		54200	68300	62,0
Brøndum									30,0
Daugbjerg	30,0	12,5	16,0		8,0	44200	19500	28500	
Dollerup	8,0	12,5			1,5	7800	12500		
Dommerby			6,0		22,6			9700	
Durup					8,5				
Engesvang	111,0					281500			65,0
Elsborg		5,0	5,8				11600	14400	
Feldingbjerg	4,7	17,5	10,0		17,5	3200	24900	22700	13,0
Finderup				1,1					
Fiskbæk	3,5				28,0	5700			
Fjelsø			3,8		44,3			11700	
Fly		2,0	72,5		84,0		2000	202500	30,0
Frederiks			2,5		3,5			2300	
Funder	9,8	1,3	21,5			20300	3100	103400	30,0
Fur					2,5				
Gammelstrup	3,0	50,0	20,0		9,5	5200	99600	36700	4,0
Gedsted			35,2		17,3			82700	
Granslev				1,3					
Grinderslev			19,0		4,0			26000	
Grønbæk	6,5		9,5		6,0	8400		17200	45,0
Gullev		3,3					2600		5,0
Gødvad	1,5		11,3	0,2	1,2	3700		32800	23,0
Hammershøj	1,8		89,2		67,0	2500		198400	11,0
Havrum			6,0	0,8				9200	
Hersom		37,5	22,0		17,5		52700	34000	
Hinge	9,0		44,5			11400		108000	19,0
Hjerk					3,0				
Hjermind			1,7		3,5			3100	
Hjorthede			5,0	2,0	4,0			13700	1,0
Hovlbjerg					3,0				8,0
Hvam					23,6				
Hvilsom	1,4	110,0	10,0	2,0	6,6	4500	347100	31300	
Hvorslev			1,8					2600	12,0
Højbjerg		5,2		2,0	1,5		9700		3,0
Højslev		20,0	53,0	4,0	52,0		12400	71700	
Hørup									5,0
Junget		2,0	16,0		2,5		3100	23000	
Karup				0,9	0,8				3,0
Klejtrup		48,0	14,0		8,5		100000	20500	25,0
Kobberup			12,0	6,6	36,3			22800	
Kragelund	77,4	2,0		0,4	5,5	132700	2500		54,0
Krejbjerg		16,0					32600		
Kvols		5,0	9,5		42,0		3400	5700	
Kvorning		58,0	59,6		47,0		93500	93000	
Laastrup		5,5	6,0	3,0	7,5		7500	5300	
Langaa			4,0					7400	

25 a

Konsulenten udtaler:

Manglende trivsel i plantekulturerne kan skyldes jordboende skadedyr

Aldrex 30 er SHELL's effektive middel til bekæmpelse af de jordboende skadedyr, der på larvestadiet æder planternes rødder og derved forringer afgrøden. En behandling med Aldrex 30 er i almindelighed nok til bekæmpelsen af denne plage. Anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed i plantekultur til sprøjtning mod smældrelaver før såning med 10 kg pr. ha.

Få nærmere oplysninger — tal med Deres sædvanlige forhandler eller ring eller skriv til SHELL.

Vore konsulenter og vort omfattende brochuremateriale står frit til Deres rådighed. (Forlang brochure nr. 14).

Aldrin, Dieldrin, Endrin, Phosdrin, D-D og Nemagon er SHELL kemikalier.

SHELL ALDREX 30

Endnu et fremragende

produkt

A/S DANSK SHELL - SHELL-HUSET - Kampmannsg. 2, V

TEL: MI 5040

Eneforhandler af SHELL kemikalier til forstplanteskoler og skovbrug:
Dansk Skovkontor, v/ skovrider C. F. Ingvorsen,
postbox 1 - Næstved, telf. Nyland 110.

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING ...

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Jordbrugskalk

Ferslev Kalkleje
pr. Ellidshøj

Batum Kalkleje pr. Roslev
Tlf. Aasted 66

Mergel

Levering fra lokale Lejer

Brunkul

Midtjysk Brunkul Industri
Søby pr. Kølkær
Tlf. Kølkær 28

Tegl

Katrinebjerg Teglværk
pr. Hejnsvig
Tlf. Hejnsvig 17

H. THEUT A/S

Ingeniør- og
Entreprenørforetning
Telefon Viborg
Viborg 1860 Skovbrynet 23

FRØCONTORET

KOLDING

Telf. 4344

FRØAVL
FRØHANDEL

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Philipssen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Røde

DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 255 99

Ny fabrik . Vejby
Alt i betonvarer D. S. 400

BETONKLINKER
til
**HULMURS- OG
STALDISOLERING**

★
A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

Δ MÆRKEDE RØR
imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Trifolium Frø

KØBENHA'N

RANDERS

Sogn	Areal i ha af mose af klasse					Tons tørvetørstof i mose af klasse			Af- grav. mose ca. ha
	I	II	III	IV	V	I	II	III	
Le		4,3	108,5		46,5		9300	225500	2,0
Lem									6,0
Lemming	27,0					58400			80,0
Levring	6,5		4,0		4,7	10100		6100	8,0
Lime									5,0
Lindum		56,5	19,0		6,5		102800	45900	5,0
Lysgaard	3,0					7500			
Læsten		24,5	4,5		4,0		50300	11800	21,0
Løvel			53,6		58,0			103600	9,0
Mammen		30,5	30,5		14,0		59400	66400	2,0
Mønsted	6,0		8,0	2,5		19400	24900		5,0
Nautrup			16,0		14,0			26000	
Nørbæk		73,5	86,5		30,5		125800	162400	12,0
Nørre Vinge		2,3					5000		
Pederstrup		73,5	41,5		30,0		152300	87000	
Ramsing			12,0		1,5			15600	
Ravnstrup		9,0	56,0		22,5		10000	55600	
Resen (v. Karup)				0,6	6,5				
Resen (v. Skive)					0,8				
Rind	24,5	1,7			1,8	37200	4300		5,0
Romlund		24,0	11,0				19800	9100	3,0
Roslev					4,0				
Roum		18,0	6,5		6,0		39200	12900	6,0
Rybjerger			16,5		17,0			36500	
Rødding (Salling)			2,5	1,0				2100	20,0
Rødding (v. Viborg)		30,5	15,0	0,7	14,0		43000	30200	10,0
Sahl			1,0					1300	
Sal		11,7					18000		4,0
Sejling	3,8					7700			
Simested	13,8	75,5	89,5		79,2	33300	222900	294100	15,0
Sinding		6,4					20300		
Sjorslev		2,5			4,0		4700		60,0
Skals		3,0	15,5	5,0	77,5		6000	57400	
Skive landsogn		4,0	7,5		59,8		12400	12600	4,5
Skjern		80,0	140,1		138,5		152300	201900	13,5
Smollerup	2,5	2,0	56,0	2,6	6,5	4800	1900	134400	5,0
Svostrup	1,2		2,7		3,6	1500		8100	60,0
Sæby					9,5				
Sønderbæk		109,5	94,0		18,5		336100	271200	34,0
Taanum		1,2					1500		
Taarup		50,0			1,5		65700		3,0
Tapdrup			48,0	1,4	25,0			102000	19,5
Testrup		22,7			11,0		46600		5,0
Thorning	38,0			1,3		58500			35,5
Tise		20,5	1,0				24000	1600	
Tjele		50,0	15,5		7,0		107600	29300	
Torum			17,5		14,0			27500	
Tostrup		4,0	9,0		27,0		5600	20400	5,0
Tøndering			22,5		41,0			39900	
Ulbjerg		2,5	38,8	16,6	35,1		101000	108900	
Vammen		79,0	79,5		10,0		123700	150400	
Vejby			6,0					8100	
Vejrum		1,5	66,5		32,5		3400	133100	5,0
Vellev									10,0
Vester Bjerregrav		10,5	8,0		36,5		22100	15800	
Vesterbølle		21,4	79,4	43,7	66,9		65800	243300	29,0
Vester Velling			28,5		16,7			39900	

Det danske Hedeelskabs
systematiske moseundersøgelser.

Viborg amt.

Sogn	Areal i ha af mose af klasse					Tons tørvetørstof i mose af klasse			Afgrav. mose ca. ha
	I	II	III	IV	V	I	II	III	
Viborg domsogn		7,5	8,5	0,7	11,5		30200	12400	
Viborg sdr. sogn		11,5					29000		
Vinderslev	26,5	8,1	5,0	11,3	43,8	40100	21800	8800	
Vindum	61,8	1,6	8,5	0,8	2,0	115400	3700	29600	46,0
Vinkel	2,3	92,7	43,5		25,5	6200	232500	88300	3,0
Viskum	14,5	162,2	261,2		53,8	26800	258000	447600	30,5
Vium	6,5		71,0		18,0	13500		143800	7,0
Vorde				0,4	2,0				9,0
Vorning	4,5	48,5	86,5		32,0	9500	93600	195800	
Vridsted			13,5		68,0			21300	4,0
Vrove		4,5	20,5		52,0		7900	35000	
Ørslevkloster			5,2	13,0	13,0			7200	8,0
Ørum (Fjends)		10,0	17,0		5,5		10800	17000	20,0
Ørum (Sønderlyng)	4,0	139,0	107,0		19,0	11900	283700	211700	
Øster Bjerregrav	8,5	194,0	61,5	0,9	47,0	27700	611600	211500	117,0
Østerbølle			39,4		32,9			86900	7,5
Øster Velling					4,5				
Ialt	598,5	2215,3	2788,3	128,4	2189,8	1239200	4971900	5833100	1261,0

I følgende sogne er ikke fundet mose:

Aidt	Haasum	Jebjerg	Serup
Bjerringbro	Harre	Lundø	Skjød
Dølby	Helstrup	Lyby	Sønder Vinge
Gjerning	Hem	Lynderup	Thorsø
Glyngøre	Hindborg	Oddense	Torup
Grensten	Hornbæk	Otting	Vejerslev
Grønning	Hvidbjerg	Selde	Vile
			Volling

af amtets samlede tørvemasse. Ret store mosestrækninger findes også langs Skals å og Simested å og i større eller mindre udstrækning langs mange andre åer og vandløb. Hovedparten af lavmoserne udnyttes som græsningsenge, ofte enge af ret god kvalitet, men meget store arealer er mere eller mindre vandlidende, og de ikke ubetydelige partier, der har været benyttet til tørvproduktion, er ofte så vandfyldte, at de er helt uproductive.

Højmoser af større udstrækning findes kun i amtets sydlige del, og disse tidligere ret betydelige mosestrækninger er nu meget stærkt afgravede. Den tilbageværende tørvemasse udnyttes dels til fremstilling af tørv dels til fremstilling af tørvestrøelse. Den resterende beholdning af gode højmosetørv er af ret beskedent omfang og vil, hvis den nuværende produktion fortsætter, være omtrent opbrugt i løbet af et kortere åremål. En stor del af disse tidligere mosearealer er bragt under kultur, ligesom et større kultiveringsarbejde for tiden er under udførelse i enen ved Frederiksdal.

Af en fortegnelse dels over afgravede moser, dels over ukultiverede mosearealer fremgår det, at der rundt omkring i amtet

nenligger ikke ubetydelige uproduktive arealer. Om den største del gælder det vel, at de vil være ret kostbare at få bragt under kultur, men der findes dog også partier, der ved en forholdsvis beskedne indsats vil kunne forvandles til landbrugsjord af ret anvendelig kvalitet.

A. K r ø i g a a r d.

Hedeselskabets sølvbæger

Hvert år hædres nogle få fremragende hedeopdyrkere med tildeling af Hedeselskabets sølvbæger. Midlerne til denne hæders-tildeling har Hedeselskabet til rådighed i forskellige legatmidler, som tid efter anden er skænket Hedeselskabet netop til sådanne formål. I år har landboforeninger, husmandsforeninger, Hedebruget og plantningsforeningerne igen indstillet om tildeling af sølvbægeret, og vi bringer her en omtale af modtagerne af nogle allerede uddelte sølvbægere:

P. Møller Poulsen og Anna Margrete, Tarm

Ved en sammenkomst i hjemmet i Algade i Tarm fik hedeopdyrkeren, den 76-årige P e d e r M ø l l e r P o u s e n den 16. maj overrakt Hedeselskabets sølvbæger efter forudgående indstilling af Hedebruget. Overrækkelsen foretoges af Hedeselskabets direktør F r. H e i c k og tilstede ved højtideligheden var desuden den tidligere mangeårige formand for Tarm-Egvad lokalforening af Hedebruget K n u d H a a h r og den nuværende A g n e r K r i s t e n s e n samt hovedorganisationens formand L a u s t N ø r s k o v. Der blev talt meget smukt om Peder Møller Poulsens og hans hustru Anna Margretes indsats ved opdyrkningen af de 70 tdr. ld. hede, som de i 1914 havde købt og efterhånden opdyrket, samtidig med at der blev bygget og sat besætning ind i takt med udviklingen.

Peder Møller Poulsen var født i Vognbjerg ved Dejbjerg og kom ud at tjene allerede som 7-årig, idet han da blev sat til at »skære sten« på Alkjærsg teglværk. Som 10-årig kørte han mursten fra teglværket helt op til Lem, og alene måtte han læsse både på og af. I 1909 blev han gift og bosatte sig i Tarm, indtil parret i 1914 kunne købe heden og tage fat på at skabe sig eget hjem og virke. Disse første år var meget svære, således at der f. eks. måtte tjenes kontanter ved at harpe og køre grus. En stor børneflokk, 7 døtre og 2 sønner, voksede op i hjemmet og ved sammenhold og fælles hjælp bedredes kårene år for år. Heden svandt ind, der plantedes i skel og omkring bygningerne, der mergledes og grundforbedredes, og efterhånden blev det

et solidt og godt landbrug, velbygget og godt besat med besætning og maskiner.

I 1946 solgtes ejendommen for 45.000 kr. og P. Møller Poulsen flyttede ind til Tarm.

To sølvbægere til Grindsted sogn

På Grand Hotel i Grindsted samledes der den 16. maj omkring 100 mennesker for at være med til at hædre 2 ægtepar, som Hedebruget havde indstillet til at hædres med Hedeselskabets sølvbæger. De to ægtepar var Holger og Dorteia Petersen, Lyngvang, Jerig, og Anders Chr. og Maren Andersen, Morsbøl, og overrækkelsen af sølvbægrene foretoges af direktør Fr. Heick. Forinden havde Hedebrugets formand Laust Nørskov talt om hedeopdyrknings betydning for Danmark. Efter at overrækkelsen havde fundet sted takkede Anders Chr. Andersen og Holger Petersen, og der blev fra mange sider talt for dem og sagt de to mænd tak for det eksempel, de havde givet.

Grundlaget for tildelingen er dels det målbevidste, men dog almindelige arbejde for hedeopdyrkning og tilplantning, de hver for sig fra de i en ung alder blev selvstændige har gennemført. Det er første gang, at 2 mænd for fælles indsats tildeles hvert et sølvbæger, men de, der har kendskab til indsatsen og fulgt den igennem årene, vil være enige om, at tildelingen og hæderen er velfortjent.

De fortæller selv, at samarbejdet kom i stand, da de i fællesskab havde løst en opgave omkring et vandløb og derved fundet ud af, at de havde fælles interesser i hedeopdyrkning. Det begyndte med køb af ca. 65 ha af »æ swodt bjærge« i Morsbøl i 1942, og derefter købtes lidt efter lidt mere til, ialt et par hundrede tdr. ld., som med stor dygtighed og betydelig indsats af kapital blev bragt i kultur som landbrugsjord eller tilplantet.

De opdyrkede arealer var et af de få virkelig store arealer, der i naturtilstand var tilbage i Grindsted sogn, et stort fladt, terræn horisonten rundt, et sted, hvor der næsten aldrig kom et menneske, men hvor heden bredte sig. En del af arealet var mosearealer og stærkt vandlidende.

Allerede under den første verdenskrig havde et konsortium tanker om en storstilet opdyrkning af de store arealer, og med en mergelbane over arealet blev der kørt store mængder mergel til arealet, men mergelen blev liggende i store dynger, idet planerne om opdyrkning blev opgivet. I 1927 blev arealet solgt til gdr. Karl Kruse, Tistrup, for overtagelse af mergelgælden.

I 1942 købte A. Chr. Andersen og Holger Pedersen en del af arealet og gik i gang med opdyrkning, og senere indgik de et kom-

12 års erfaring

er den solide baggrund for arbejde udført af

MALMOS-FLY

AGRO-KEMI' flyafdeling.

Vi er klar til at løse sæsonens opgaver. Organisationen og jordtjenesten er igen udvidet, materiellet er forøget med endnu en Super Piper Cub med stor lasteevne, hvilket betyder en væsentlig forøgelse af kapaciteten.

Desuden flyver vi i år med Bell helikopter, som sættes ind på særlige opgaver, fortrinsvis kartoffelsprøjtning,

Har De afgrøder, som helst skal behandles fra luften, lad os da høre fra Dem på:

Lunde 222

landsnr. 09 95 55 11

Postadresse:

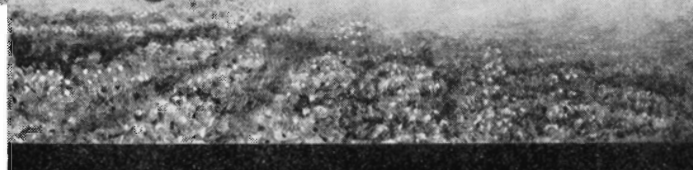
Odense Lufthavn, Beldringe

MALMOS-FLY

Landbrugsservice

v/ Aktieselskabet

AGRO-KEMI

Gør køkkenet til Deres hobbyrum

Med DALSØGAS i køkkenet vil alle Deres »køkkenpligter« gå som en leg. DALSØGAS giver Dem lettere madlavning og bagning, varmt vand i hanen, lettere vask, opvarmning, rengøring m. m.

Der bor også en Dalsø-forhandler i nærheden af Dem. Lad ham demonstrere f. eks. det populære DALSØKOMFUR med den store, hygiejniske overplade, og den eminente bageovn ..... Kr. 725,—

Udbet. fra 70,— Pr. md. fra 38,—.

A/S DALSØGAS

Brabrand
061 60400

Løgstør
417

Næstved
3305

Vejen
526

Skandia-kalk

Alle arter jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk og Kridt 1/5

Aalborg: Telefon 2 92 55

Driftskontor: Tlf. Sdr. Tranders 147

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunsplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelser fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Kjellerup Betonvarefabrik ved I. T. Birk

— Telefon 45 Kjellerup

Efter Kl. 17 . Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN MÆRKEDE VÅRER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

FORLANG TILBUD

Frøavlscenret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33
Tlf. Viborg 802—803

pagniskab med Karl Kruse om opdyrkning af yderligere 90 tdr. ld., så det samlede areal kom op på godt 200 tdr. ld. En del af arealet var stærkt vandlidende, og der måtte ofres ca. 50.000 kr. på afvandingsarbejder. I forbindelse hermed blev indkøbt nogle mindre moseparceller, hvor der havde været gravet tørv, og som følge heraf måtte der også foretages planeringsarbejder.

I dag er jorden i fin kultur. Ca. 20 tdr. ld., der ikke egnede sig til opdyrkning, blev i 1947 tilplantet, og der er nu ved at vokse en plantage op. I øvrigt er 95 tdr. ld. tilsået med korn, i 21 tdr. ld. er der kartofler og ca. 65 tdr. ld. er lagt ud til en stor fenne, hvor der hver sommer modtages ungkreaturer i pleje for vestjydske landmænd. Ca. 5 tdr. ld., der ikke kan afvandes, bliver liggende uberørt som et naturreservat for fuglene.

Der er ikke opført bygninger af nogen art på arealet, idet jorden drives med maskiner og redskaber fra A. Chr. Andersens og Holger Pedersens gårde, og samarbejdet er i øvrigt eksemplarisk.

Både A. Chr. Andersen og Holger Pedersen var ejere af gode gårde, inden de gik i gang med opdyrkningsarbejdet. De har begge fået lysten til hedeopdyrkning i arv, A. Chr. Andersens bedsteforældre både på mødrene og fædrene side og Holger Pedersens forældre er hædret i mindeparken.

Tre husmænd i Skanderborg amt

Under et amtsmøde i Horsens den 17. maj fik 3 husmænd efter indstilling af husmandsforeningerne overrakt Hedeselskabets sølvbæger. De tre ægtepar var Niels og Alma Møller, Bredlund, Hampen, Søren Martin og Ellen Sørensen, Klovborg,, og Henry og Anna Christensen, Gjærn bakker ved Sminge. Direktør Fr. Heick, Hedeselskabet, hyldede smukt det arbejde, som husmændenes egen organisation her havde udpeget som så fremragende, at det fortjente at hædres med sølvbægeret.

Niels og Alma Møller havde i 1927 opsparet ca. 3000 kr., som de anvendte til køb af en hede- og moseejendom i Bredlund på 13 ha for. Med spade og trillebør blev mosehullerne jævnet, der blev kørt mergel på og heden forsvandt i løbet af få år. Hvor der før kun var morads og fattigdom ligger nu en god, veldrevet ejendom med en god besætning — lyngen er borte, og i stedet er der frodige agre omgivet af læhegn, altsammen udtryk for, hvad slid og dygtighed kan bringe det til.

Søren Martin Sørensen overtog ejendommen i Klovborg i 1941 og blev i 1944 gift. Samme år tilkøbtes 18 tdr. ld. hede og mose, som blev opdyrket under store vanskeligheder i de følgende år. Ca.

300 kubikmeter sten er under opdyrkningen taget op og fjernet, men der er stadig store mængder sten i jorden, som navnlig, da der pløjedes med heste, ustandseligt satte ploven fast. Det er gået lettere efter at traktor blev taget i brug, bl. a. har Hedeselskabets maskinstation brudt alen på 5 tdr. ld. i 85 cm's dybde. Der er gennemført et godt arbejde med dræning, mergling og læplantning, og enhver vil kunne se, hvor produktivt og veldyrket ejendommen nu er blevet.

Anna og Henry B. Christensen overtog i 1933 en meget forsømt ejendom i Gjærn bakker med et tilliggende på 11 ha, hvoraf 1½ ha var kratskov, for ialt 9000 kr. — han selv ejede kun 500 kr. Med spade og hakke er ca. 3 ha hede blevet bragt i kultur, så resultatet er iøjnefaldende smukt. Sammen med de øvrige forbedringer af ejendommen ved mergling og dræning betyder udviklingen siden 1933, at der nu her er skabt et godt og værdifuldt jordbrug.

Kongeparrets sølvbryllup

Fra jubilæumsfesten i plantagen Dalgas i 1941. Daværende direktør for Hedeselskabet Chr. E. Flensborg står mellem det nuværende kongepar. Til højre for kongen står kammerherre Chr. Lüttichau og bag ved ham ses den daværende formand for repræsentantskabet, kammerherre Mourier-Petersen, Rugaard.

Fra indvielsen af Kongenshus i 1953.

Kongeparret forlader festpladsen ledsaget af kammerherre Lüttichau.

Festlighederne omkring kong Frederik d. IX's og dronning Ingrid's sølvbryllup den 24. maj er forlængst overstået, når dette læses. Alligevel bringer vi et par billeder fra besøg som kongeparret har aflagt ved Hedeselskabet. Det første er fra 1941 ved 75 års jubilæet i plantagen Dalgas, hvor det daværende kronprinsepar mødte som repræsentanter for kong Christian d. X. Det andet billede er taget, da kongeparret i 1953 overværede indvielsen af Kongenshus Mindepark.

I anledning af sølvbrylluppet overrakte bestyrelsens formand, kammerherre Lüttichau en sølv gave fra Hedeselskabet.

I få ord — ★

Hedeselskabets repræsentantskabsmøde

Som tidligere meddelt afholdes Hedeselskabets årsmøde i år for første gang i Nykøbing F. den 28. juni.

Mødet holdes på Hotel Baltic og selve mødedagen bliver der om eftermiddagen en udflugt til Bøtø Nor.

Den følgende dag er der tilrettelagt en rundtur på Lolland, bl. a. med besøg på Orebygaard, hvor Hedeselskabet gennem årene har udført meget omfattende grundforbedringsarbejder. Der bliver frokost på »Bangs Have« i Maribo, og dagen slutter med besøg på »Vennerslund«.

*

I tidsskriftet »Arkitektur« nr. 2 1960 er der gengivet en række billeder og planer af Hedeselskabets Nybygning på Hjultorvet i Viborg, således som gennemført efter arkitekt Erling Zeuthen Nielsens forarbejde.

*

Den 5. verdensskovkongres, som vil blive afholdt i Seattle i U.S.A. i tiden 29. august—10. september i år, bliver den hidtil største, idet 60 lande har anmeldt deltagelse med ialt over 2000 delegerede. Både før og efter kongressen vil der blive arrangeret studieture for deltagerne til områder, der ligger indtil 600 km fra Seattle.

*

Familien Dalgas har solgt den del af Høllund Søgaard plantage, ialt ca. 400 tdr. land, der ligger ind mod Donslund, til fiskeriejer Henrik Henriksen, Donslund.

Plantagen Høllund Søgaard var oprindeligt købt af E. M. Dalgas, men senere overtaget i fællesskab af direktør Chr. Dalgas og Holger Petersen. Ved Holger Petersens død blev Christian Dalgas eneejer af plantagen. På en kæmpehøj udenfor hovedbygningen står en granitfigur forestillende E. M. Dalgas og i haven hædrer et stort keramikarbejde Holger Petersens minde. Høllund Søgaard plantage har ialt omfattet ca. 850 tdr. land.

*

Påskønnelsesværdigt initiativ

I dagbladet »Hejmdal« for mandag den 16. maj fandtes følgende bemærkelsesværdige meddelelse fra Statens forsøgsstation i St. Jyndeved:

Fordampning i ugen 9/5—16/5	36 mm
Nedbørsunderskud pr. 9/5	24 »
Nedbør i ugen 9/5—16/5	1 »
Nedbørsunderskud pr. 16/5	59 »

En tilsvarende meddelelse vil fremkomme hver uge.

Da fordampningen, der er målt, nogenlunde svarer til den fordampning, der finder sted fra en græsmark, kan landmanden herefter let orientere sig om, hvornår afgrøderne skal vandes, forudsat at han iøvrigt har kendskab til sin jords evne til at holde på vinterens nedbør, da denne del af nedbøren jo også nyttiggøres af planterne.

Nedbørsunderskuddet 59 mm (der er beregnet ud fra 1. april) er så stort, at sandjorden er i fare for tørkeskade, og det er derfor forståeligt, at der i »Hejmdal« fortsættes med følgende anvisning: »Græsmarkerne på lettere sandjord vandes anden gang, og rugmarkerne vandes første gang«.

Det er en prisværdig opgave, der her er taget op, og det må ønskes, at andre af landets blade på tilsvarende måde vil orientere landmanden om det meget vigtige spørgsmål om jordens vandhusholdning.

*

70 år

Medlem af Hedeselskabets bestyrelse, proprietær Aage Holm, Eskjær ved Tolne, bliver den 14. juni 70 år. Med den position, som Aage Holm fra ganske ung har indtaget indenfor det offentlige liv i Vendsyssel og på mange områder også videre ud, vil det blive en dag, hvor han vil blive hyldet fra alle sider.

Siden 1935 har Aage Holm været medlem af Hedeselskabets repræsentantskab og siden 1948 indvalgt i selskabets bestyrelse.

*

Foreningen De danske Mergelselskaber holders årsmøde på Højskolehjemmet i Herning den 7. juli med udflugt til brunkulslejerne.

*

Skovejer P. Madsen Pedersen, Horstved, har fået tildelt fortjenstmedaljen i sølv.

*

Jubilæet på Hjerl hede

Den 9. juli indledes på Hjerl hede nogle meget store festligheder i forbindelse med Hjerl-Fondens jubilæum. De berømte samlinger omkring den gamle landsby er på forskellig måde udvidet med bl. a. flere gamle bygninger, der supplerer landsbyen godt. Der vil blive truffet forskellige arrangementer med deltagelse af over 100 af egnens beboere, således at ældre tiders folkeliv vil blive vist, de gamle bygninger bliver befolket igen, og dagliglivet — navnlig perioden omkring 1840 — vil blive gengivet.

Den store attraktion, som den levendegjorte stenalderboplads fra forrige år var, vil blive gentaget, men med bedre muligheder for, at tilskuerne kan følge med i, hvad der kommer til at foregå.

Et friluftsskuespil med emne fra livet på heden og opdyrkningens historie vil blive opført, og i det hele taget er jubilæumsfestlighederne lagt op i et så stort og omfattende plan, at successen vist på forhånd må anses for sikret. På baggrund af den kendsgerning, at 100.000 mennesker forrige år be-

søgte samlingerne er der grund til at vente endnu flere i den kommende sommer — tilkørsels- og parkeringsforhold er da også blevet forbedret i væsentlig grad.

*

Vestjyllands Mergelforsyning holder generalforsamling i Ribe den 20. juni.

*

Sandfygning og læhegn

I en artikel i »Vestkysten« har den meget anerkendte læplantningsekspert, havebrugskonsulent Martin Sørensen, Esbjerg, gjort forårets sandstorme til genstand for en udførlig omtale, hvori han ikke omtaler de egentlige skader på afgrøderne — som enhver vil vide har disse skader i år også været minimale i forhold til f. eks. 1938 —, men derimod benyttes lejligheden til at slå til lyd for fortsat og udvidet læplantning. »Selvom vi naturligvis alle gerne vil tro på et lettere gennemførligt middel«, siger Martin Sørensen, »er de allerflESTE af os nu gennem selvsyn blevet klar over, at læplantning er det eneste effektive middel mod sand- og jordfygning. Vindstyrken kan nemlig i praksis kun nedsættes på den måde.« Artiklen ledsages af en række billeder, hvoraf et af dem, en sandophobning bag et hegn, kommenteres med, at »hvis der var hegn nok, at fordele sandet bag, blev der ikke ret meget sand til hvert hegn.« Det er en variation af det gamle ord om, at er der hegn nok, beholder enhver både sne og jord hjemme.

Iøvrigt peger Martin Sørensen også på, at den rette jordbehandling er af stor vigtighed, og at det f. eks. gælder om at gå foråret i møde med en knoldet overflade og navnlig på de arealer, som enhver landbruger altid kender som farlige indenfor hans egne jorder, og som han ved, han skal passe på.

*

Den 21. juni bliver medlem af Hedeselskabets repræsentantskab, direktør J. H. la Cour, Pindstrup, 80 år, og medlem af Hedeselskabets repræsentantskab, gårdejer Laurits Knudsen, Egtved, bliver den 26. juni 60 år.

*

Under ledelse af den konstituerede formand fru I. M. Momsen, har der været afholdt generalforsamling i A/S Houborg plantage. Smukke mindeord blev talt om den i årets løb afdøde, mangeårige formand Chr. Rossau, Strib. Plantagen er i 1959 udvidet ved tilkøb af en ejendom på 37 tdr. ld. Driftsregnskabet balancerede med 105.779 kr. og status med 463.032 kr. Der var solgt gavntre for 43.406 kr. Årets overskud udgjorde 15.575 kr. Der udbetales 12 % til aktionærerne. Til nyt medlem af bestyrelsen valgtes gårdejer N. P. Nielsen, Gilbjerggaard.

*

A/S Velling plantage udbetaler også i år 6 % i udbytte, skønt driftsoverskudet er forholdsvis lille. Skoleinspektør J. Bøgner, Ringkøbing, er selskabets formand.

*

På Food-Fair i Aalborg vil Hedeselskabets trækul blive anvendt ved nogle demonstrationer af Barbecue-mad tillavet på den af Hedeselskabet konstruerede danske Barbecue.

BAUER

VANDINGSANLÆG
for landbrug og gartneri
Kunstig vanding betyder
AREALFORØGELSE

Oplysninger hos:

WINTHER & HEIDE

Gl. Køge Landevej 121
København - Valby
Va 8888

Jydsk Aktieselskab
Møllevangsalle 144
Århus 643 00

ALLEN-TRAKO
Nr. 1

Græsslåmaskinen for kanalkanter,
underskov og diger m. v.

FRIMODT KONNING
TRAKO MANUFACTURING
Pjedsted - telefon 60
Eneforhandling

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 - 546

Drænrør

2"-15"
Mursten - Tagsten

100% SIKRET
MOD
ØKONOMISK
TAB VED
HAGL

Haglskadeforsikring er en billig betryggelse - og bør tegnes i de jydsk landmænds eget selskab, hvor medlemmerne gennem re-assurance er sikret mod større forhøjelser af årsbidraget, selv når katastrofalt store tab indtræffer.

Reservefond: 600.000 kr.

HAGLSKADEFORSIKRINGSFORENINGEN FOR JYLLAND G/S
SCT. CLEMENS TORV 9 - AARHUS - TELEFON 2 12 84

Tal med nærmeste
distriktsforstander
eller hovedkontoret

Holstebro betonvarefabrik

v. Anton Madsen

Holstebro . Tlf. 3

Alt i Betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforenings
Normer

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

CLOC

*Liqueur
Gin
Whisky*

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

**FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.**

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16, København K.

Telefon Central 9123, Lokal 7

Altid prima røde drænrør

**Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor**

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterer følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker
De Forenede Teglværker,
Lysbro
Bøgild Teglværk, Lysbro
Vinderslevgaard Teglværk
Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk
Gjern Teglværk
Visgaard Teglværk
Højriis Teglværk, Ikast
De forenede Midtjydske
Teglværker, Herning

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglblokke - Tentordæk

Dansk Brandforsikringsselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab
Bygninger og løvsøre
Virkefelt hele landet
Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Brug **RANDERS
REB**

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad

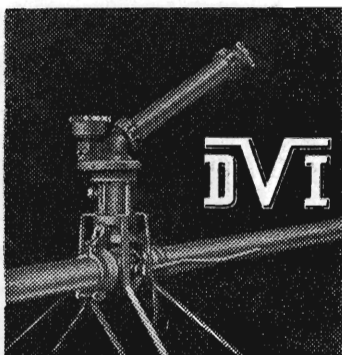
Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

**FORLANG
„ODIN“
ØL**

FINESTE KVALITETER

VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKEFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
København V.

Ansvarsforsikring

Automobilforsikring

STRYG elektrisk...

Alt i cementvarer,

rør i alle gängse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering

Telefon 21

Reel betjening

AKTIESELSKABET

SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 4.800.000

Telefon 1122 (5 linier)

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Viborg Andels- Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring

Tlf. 137 og 779

Dansk Plantageforsikringsforening

Det gensidige
forsikringsselskab

tegner forsikring for gen-
plantningsværdien for nå-
letræsplantager overalt i
Danmark. — Indskud een
gang for alle 1 kr. pr. ha.
Årlig præmie pr. ha 50 øre,
minimum 2 kr. Vedtægter
og indmeldelsesblanketter
ved henvendelse til

FORENINGENS KONTOR

I VIBORG.

Telefon 1340.

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ø L G O D

Telefon 59

AALBORG
AKVAVIT

Eet eneste universal smørefedt klarer hele smøringen af alle landbrugsmaskiner og traktorer - fra de allerstørste til de mindste!

SHELL Retinax A erstatter op til 4 forskellige special smørefedt, sikrer effektiv og korrekt smøring af *alle* smørekopper og reducerer muligheden for fejlsmøring.

- ★ Retinax A har højt smeltepunkt — derfor upåvirkelig af høje arbejdstemperaturer
- ★ Retinax A er vandbestandig
- ★ Retinax A har stor vedhængsevne
- ★ Retinax A indeholder anti-rust additiver

Forlang brochurer med yderligere oplysninger — ring eller skriv til Shell eller nærmeste distriktskontor.

eet fedt - een sprøjte med SHELL Retinax A

SHELL fedtsprøjte-fylder til *alle* typer fedtsprøjter. De får sprøjten helt fyldt, og De undgår urenheder og luft i fedtet. Faren for beskadigelser forårsaget af snavs i kuglelejer er derved reduceret til et *mi-*nimum.

SHELL RETINAX A

Endnu et fremragende

produkt

A/S DANSK SHELL, SHELL-HUSET, Kampmannsg. 2, V

Tlf.: MI 5340